

DAN KINDLON, PH. D.
MICHAEL THOMPSON, PH. D.
În colaborare cu Teresa Barker

CRESCÂNDU-L PE CAIN

SĂ OCROTIM VIAȚA EMOȚIONALĂ A BĂIEȚILOR

Traducere din limba engleză:
LAURA FRUNZĂ

EDITURA HERALD
București

CUPRINS

Prefață la ediția necartonată	5
Cuvânt înainte	8
CAPITOLUL UNU: Drumul pe care nu l-am ales	19
CAPITOLUL DOI: Spini printre trandafiri	46
CAPITOLUL TREI: Prețul mare al disciplinei autoritare	86
CAPITOLUL PATRU: Cultura cruzimii	115
CAPITOLUL CINCI: Tați și fii	142
CAPITOLUL ȘASE: Mame și fii	169
CAPITOLUL ȘAPTE: În interiorul fortăreței solitudinii	204
CAPITOLUL OPT: Lupta băieților cu depresia și sinuciderea	225
CAPITOLUL NOUĂ: Alcoolul și drogurile: un mod de a umple golurile emoționale	248
CAPITOLUL ZECE: Idilă cu o piatră	270
CAPITOLUL UNSPREZECE: Mânia și violența	303
CAPITOLUL DOUĂZECE: Nevoile băieților	329
Mulțumiri	356
Note	359
Ghidul cititorului	388
Întrebări și subiecte pentru discuții în grupurile de lectură	395

Cuvânt înainte

Suntem doi psihologi specializați în tratamentul băieților de mai bine de treizeci și cinci de ani, calculând anii noștri de experiență la un loc. Încă de la începuturile noastre, când făceam practică, ni se trimiteau băieții furioși, băieții care dădeau cu șutul în lucruri și, mai ales, băieții care nu vorbeau. Am jucat biliard și baschet cu pacienții noștri și am spus că facem terapie. Am vorbit cu băieții în timp ce construiam structuri din piese de Lego. Am discutat probleme de familie cu băieții în timp ce aliniam soldăței de plastic pregătindu-i pentru o bătălie importantă. Am ieșit din cabinete pentru a traversa strada la chioșc să cumpărăm gustări nesănătoase și ne-am întors în cabinete să le mâncăm, dezbătând meritele relative ale unor băuturi carbogazoase precum Mountain Dew sau Surge, în eforturile noastre de a stabili o legătură. Am ținut ședințe de terapie în timp ce străbăteam străzile din Cambridge sau în timp ce stăteam în pizzerii, în cantine sau în mașini. Am lăsat băieții să țopăie pe canapelele noastre și să sară pe podea cu bufnituri îngrozitoare. Ne-au sunat colegii de la etajul inferior ca să se plângă de zgomotele care se auzeau în timpul ședințelor noastre de terapie. Ne pare foarte rău. Sigur că da, terapia ar trebui să fie silențioasă. Ar trebui să se desfășoare vorbind, nu sărind. Dar aici facem terapie cu băieți!

Probabil că era inevitabil că vom fi atrași să lucrăm în școli de băieți. Dan și cu mine lucrăm în două școli excelente, unde băieții sunt respectați și bine educați. Cu toate acestea, am văzut băieți care au venit la noi în cabinete furioși, fără tragere de inimă și deseori la ordinul directorului. Am avut antrenori care ne-au adus băieții și i-au lăsat pur și simplu la ușa noastră pentru terapie pentru că era prea incomod pentru ei să rămână să discute cu noi. Alți profesori ne-au adus în cabinet elevi nefericiți și a trebuit să interogăm profesorul cu privire la nefericirea băiatului în timp ce acesta rămânea mut pentru că nu era în stare să-și articuleze durerea proprie în cuvinte. Am văzut băieți șezând furioși și tăcuți cu familiile lor, băieți pe care am fost nevoiți să-i interviuăm în parcare clădirii pentru că nu voiau să se dea jos din mașină pentru a veni la o ședință de terapie în familie.

Pe scurt, ne-am chinuit mulți ani, în multe feluri și cu succese și cu eșecuri, pentru a-i ajuta pe băieții triști, neliniștiți și furioși să ne povestească despre viețile lor interioare. Am așteptat răbdători acele cinci minute dintr-o ședință de cincizeci de minute când un băiat spune: „Tatăl meu mă critică tot timpul. Am trecut de la 8 la 9 în două trimestre și apoi iar la 8 într-unul și el nu vorbește decât despre trimestrul în care am luat notele mai mici. De ce ar vorbi un tată așa cu copilul lui?” Uneori trebuie să așteptăm săptămâni sau luni întregi acea fereastră scurtă de autodezvăluire emoțională când un băiat ne arată brusc tristețea și consternația care fuseseră acoperite anterior de tăcere sau furie.

Experiența noastră cu băieții și îngrijorarea noastră cu privire la ei ne-au făcut să scriem această carte. Vrem să ajutăm oamenii care iubesc băieții – părinții, cadrele didactice și mentorii lor – să vadă trăirile interioare ale băieților dincolo de suprafața opacă a vieților lor. Să vadă bucuriile și frustrările lor. Noi vrem ca tu – cititorul nostru – să înțelegi felul în care suferă băieții și cauzele acestei dureri emoționale. Este de o importanță vitală ca părinții și cadrele didactice să nu judece băieții după aparențe, chiar dacă ei insistă uneori, cu furie, să facem asta. Deseori ei ne dezvăluie un set simplu de nevoi: țestoase Ninja, pantofi sport Nike, jocuri video captivante și violente și susținere pentru ambițiile lor sportive. Ba chiar ni se pare că fiecare băiat vrea „să fie ca Mike”^{*}. Dar nu e așa. Băieții vor lucruri diferite și complicate și uneori conflictuale. Unii vor „să fie ca Will” (Shakespeare); alții tânjesec să fie ca Bill (Gates) sau ca Al (Einstein); în timp ce alții poate vor să fie Walt (Whitman). Cum putem răspunde nevoilor acestor băieți extrem de diferiți când viziunea noastră despre trăirile lor interioare este, de cele mai multe ori, așa de superficială?

Dacă e așa cum spune poetul, „copilul este părintele omenirii”, atunci este cu atât mai important să scoatem la iveală adevărata natură a băieților noștri – să-i privim cu ochii neacoperiți de vălul de prejudecăți culturale și să-i ascultăm cu mintea și cu inima deschise. Pentru că dacă am învățat ceva după toate astea, atunci acel lucru e că dacă nu îi oferim o alternativă viabilă, tânărul furios de azi va deveni adultul singur și înverșunat de mâine.

---

* Probabil referință la boxerul Mike Tyson (N.tr.).

Scriem această carte împreună pentru că împărtășim același sentiment de urgență cu privire la soarta băieților. Deși avem oarecum studii și arii de expertiză diferite, am descoperit că am ajuns fiecare, separat, la aceeași concluzie despre felul în care cultura noastră îi conduce pe băieți înspre vieți trăite în izolare, rușine și furie. Principiul acestei cărți a fost dat de două întrebări fundamentale: De ce au nevoie băieții pentru a deveni bărbați integri emoțional? Și care este prețul pe care îl plătește o cultură pentru a suprima viața emoțională a băieților în favoarea unor idealuri rigide de bărbăție?

În bună parte din carte, vom vorbi la persoana întâi plural. Dar când vom prezenta anumite studii de caz din experiența noastră personală, vom preciza care dintre noi vorbește și vom relata la persoana întâi singular.

Și pentru a vă prezenta cele două voci ale cărții care vă vor conduce în acest tur ghidat prin viețile interioare ale băieților, am vrea să vă spunem câte ceva despre noi – ce fel de băieți am fost și ce fel de bărbați am devenit.

Michael Thompson

Cunoștințele mele despre băieți – așa cum sunt ele – s-au adunat din experiența de a lucra cu ei în școli și la cabinetul meu particular. După ce am terminat facultatea acum treizeci de ani, am lucrat ca profesor de gimnaziu, apoi am fost consilier școlar și, în cele din urmă, psiholog clinician în partea de sud a orașului Chicago și în Cambridge, Massachusetts. Aceste experiențe profesionale mi-au conturat viziunea asupra naturii băieților, dar capacitatea de înțelegere a băieților pe care o posed este construită, de asemenea, pe experiența mea personală.

Copilăria mea ca băiat pare să mă descalifice să comentez cu privire la experiența comună a băieților pentru că a fost foarte neobișnuită în ceea ce privește ocaziile avute și mediul în care am crescut. Familia mea locuia în Upper East Side în New York; tatăl meu se născuse într-o familie înstărită și deținuse doi ponei pentru jocul de polo pe iarbă în copilăria și adolescența lui. Eu am mers la școli particulare de elită alături de fiii unor oameni

bogați și faimoși. Mergeam în mod regulat cu familia să văd musicaluri pe Broadway și spectacole de operă și să-l ascult pe Leonard Bernstein în concertele pentru tineret de la Carnegie Hall. Dar la urma urmei, eram doar un băiat.

Când eram în clasa a șasea, prietenul meu Tony și cu mine ne aflam în apartamentul lui de la etajul al doisprezecelea dintr-o clădire care dădea spre Park Avenue, înconjurați de colecția de tablouri de Picasso a părinților săi, cea mai mare colecție privată de acest fel din lume. Ne-am gândit noi că ar fi o idee bună să aruncăm ghemotoace de hârtie igienică udă pe fereastră ca să pice pe parbrizele taximetrelor care treceau pe acolo, așa că am adunat niște suluri de hârtie igienică și un vas cu apă și ținteam destul de satisfăcător. Nu ne-a trecut nicio clipă prin cap cât de periculoase și înspăimântătoare pot fi asemenea explozii de hârtie pentru șoferii de taxi și pentru pasagerii lor. Gândul acesta i-a trecut totuși prin cap unui polițist din New York, care a remarcat fereastră noastră, a numărat etajele și i-a cerut portarului clădirii lui Tony să i se permită să urce în apartament. Și în decorul acela ca de muzeu ne-a surprins pe noi polițistul când a intrat în liniște în apartament și ne-a bătut pe umăr. Îmi amintesc în cele mai mici detalii groaza și rușinea simțite în momentul acela.

Am avut un tată ambițios și muncitor, un arhitect și inginer de succes care și-a petrecut toată viața en charrette – o expresie din lumea arhitecturii franceze care înseamnă „să lucrezi intens pentru a respecta un termen limită și să îți iei prânzul de la o rulotă de fast food la birou”. Talentat în profesie, tatăl meu a dus însă o viață personală tulbure și inconștientă. La vârsta de nouă ani și-a pierdut atât tatăl, cât și fratele de care era cel mai apropiat și era un munte de suferință nerostită. Toată viața i-a fost vizibil teamă de sentimentele puternice. Nu știa să facă față intimității și, pe măsură ce fratele meu și cu mine creșteam, era din ce în ce mai nedumerit de complexitatea fiilor săi. La treisprezece ani mă simțeam deja mai matur din punct de vedere emoțional decât tatăl meu.

În ciuda acestor lucruri – în ciuda faptului că n-am jucat nicio dată baseball cu tatăl meu (de fapt nu cred că el a jucat vreodată în viața lui baseball sau fotbal american) și a faptului că deseori eram bulversați sau înfuriați unul de altul – el a reușit să-mi ofere

niște daruri care m-au ajutat să devin un bărbat iubitor. Să fi fost faptul că era jucăuș? Să fi fost faptul că îi plăcea să prăjească clătitele în forme exotice sau că iubea jocurile de strategie și puzzle-urile? Poate că a fost faptul că el intra în piscină și se juca cu ceilalți copii în timp ce alți tați stăteau și beau sau citeau ziarul.

Mama mea, o persoană de o sensibilitate și o tristețe aparte, căreia îi datorez capacitatea mea de a empatiza, obișnuia să spună: „Trebuia să îi țin pe Michael și pe tatăl lui la distanță unul de altul pentru că se certau mereu”. Mi-aș fi dorit să nu fi intervenit să ne gestioneze relația în felul în care a făcut-o. Ea nu ne înțelegea competiția, conflictele și nevoia noastră de a ne repezi unul la gâtul celuilalt. Întotdeauna încercam să ne apropiem unul de altul și asta s-a întâmplat până în ceasul morții lui. Tata nu mai e acum. A murit în timp ce scriam această carte, dar îmi amintesc deseori de remarca lui Geoffrey Wolff în *Ducele decepției*: „Mintea mea nu e niciodată goală de tatăl meu”.

Am mai crescut și cu un frate mai mare pe nume Peter, care mi se părea uriaș. Întotdeauna a fost mai solid decât mine și mereu am fost în competiție unul cu altul. Cel mai bine îmi amintesc că mă bătea în majoritatea timpului în copilărie și că, odată, pe când eu aveam paisprezece ani și el șaisprezece, eram atât de furioși unul pe altul, încât chiar voiam și chiar am încercat să ne omorâm reciproc – eu cu o scrumieră enormă din sticlă și el cu o sticlă de scotch plină. Nu voi uita niciodată satisfacția de la șaptesprezece ani când mi-am dat seama că devenisem mai solid decât el. În prezent, Peter e unul dintre cei mai apropiați prieteni ai mei. Ne descărcăm pe terenul de tenis de impulsurile noastre similare cu ale lui Cain și strategia funcționează foarte bine.

Acum că sunt și eu tată, cu o fiică de treisprezece ani și un fiu de opt ani, viața mea pare un număr delicat de echilibristică. Întotdeauna îmi fac griji pentru fiul meu, Will, un băiat care testează sportul și iubește piesele de Lego și proiectele artistice. El nu face parte, în mod natural, din gașca băieților. Și, în mod constant, frizez ipocrizia când petrec atât de mult timp la serviciu, călătorind prin țară și spunându-le părinților să petreacă mai mult timp cu copiii lor. Sunt dărmăț și uneori un pic speriat de paralelele pe care le remarc uneori între viața mea și slăbiciunea propriului meu tată de a se îngropa în muncă.

Scopul meu în urma scrierii acestei cărți este acela de a-mi folosi experiența ca bărbat, amintirile din copilărie și experiența ca terapeut de băieți și bărbați pentru a-i ajuta pe părinți să-și înțeleagă mai bine fiii. Aș vrea să deschid ușa cabinetului meu să vă dezvălui modul în care băieții ajunși la vârsta adolescenței se confruntă cu tristețea și să vă arăt cum, adeseori, ei își canalizează acea tristețe în disprețul față de ceilalți și în ura față de sine. Și cel mai important, aș vrea să le arăt părinților viața interioară a băieților, pentru ca aceștia dintâi să nu se îndepărteze de fiii lor, răniți și derutați de schimbări pe care nu le înțeleg. Vreau să le arăt părinților cum să folosească un limbaj emoțional cu fiii lor, limbaj care să fie masculin, profund și trainic – și cum să utilizeze un canal de comunicare util băieților în gestionarea jocurilor crude de putere din adolescență.

Dan Kindlon

Îmi petrec cea mai mare parte din viața profesională lucrând ca profesor și cercetător la Facultatea de Medicină de la Harvard și la Școala pentru sănătate publică Harvard, studiind problemele comportamentale ale copiilor și adolescenților, în special cele legate de bătaie și violență. La fel ca un broker la Bursă, privesc cifrele și urmăresc curentele de piață sumbre în materie de violență interpersonală, sinucideri și abuz de substanțe. În spatele acestor cifre sunt copii adevărați, marea majoritate fiind băieți.

Ceea ce nu ne spun statisticile niciodată e ceea ce se petrece în sufletele acestor tineri. Ca urmare a faptului că am lucrat cu elevi, știu că mult prea mulți băieți cad în capcana de a adopta imaginea bărbăției care îndură totul, imagine pe care o văd propagată în mass-media și pe care o adoptă, în mod inflexibil, grupul lor de prieteni. Acești băieți sunt conduși de un spirit de autoapărare psihologică; ei simt că trebuie să fie respectați și vor munci din greu să mențină acea aură de masculinitate care le va aduce la final acel respect. Astfel, mare parte din energia lor e dedicată susținerii aceluși perimetru defensiv, văzând pericole acolo unde ele nu există și pregătind lovituri preventive împotriva oricărei intruziuni anticipate în fortăreața lor de singurătate. Aceste ade-

văruri triste ne sunt clare nouă, celor care lucrăm cu băieții, dar de cele mai multe ori, oamenii care au nevoie cel mai tare să îi înțeleagă pe băieți, părinții și cadrele lor didactice, nu le văd. Ei văd numai revolta băieților fără să-i înțeleagă originea în teama de expunere și de vulnerabilitate.

În experiența mea profesională mă simt adesea ispitit să cred că vremurile s-au schimbat. Așa e, s-au schimbat, dar nu suficient. Parcă sunt mai mulți bărbați dispuși să își accepte vulnerabilitatea, să îmbrățișeze rolul de tată dedicat, să adopte o viziune a masculinității care permite forței să stea pe aceeași treaptă cu sensibilitatea. Dar apoi văd băieți în școli sau în cabinetul meu de terapie care își ascund teama în spatele unei false bravuri ce constă în consum exagerat de alcool sau în exploatarea sexului opus. Când mă uit la colegii lor, văd că nu sunt deloc în minoritate. Văd prea mulți băieți care încearcă „să facă față” pe cont propriu, băieți care nu vor să stabilească legături semnificative cu alții pentru că au fost educați să creadă că trebuie să fie puternici și asta înseamnă că nu trebuie să simtă – și pentru că nu au fost învățați să creadă altceva sau să se comporte în alt mod. Și încă mai văd prea mulți bărbați care nu pot fi genul de tați cum și-ar dori să fie. Adeseori, acești bărbați sunt ostili față de fiii lor și critici – în ciuda dorinței lor de a se purta altfel – și îi împing forțat pe băieții lor într-un cerc strâmt de așteptări nerealiste și sentimente înăbușite.

Când încerc să identific unicul element care lipsește din palmaresul emoțional al băieților, de obicei mă opresc la flexibilitate. Adolescența e, prin definiție, o etapă a schimbării rapide și flexibilitatea e cea mai importantă unealtă pentru maturizare. Mulți dintre băieții pe care îi văd sunt așa de orbiți de percepția lor asupra masculinității, încât nu se mai bucură de copilărie și adolescență. Când mă uit în urmă la copilăria mea ca băiat, îmi dau seama de avantajul care mi s-a acordat pentru că am avut flexibilitate de a mă identifica atât cu tatăl meu, cât și cu mama mea.

Am crescut într-o familie cu trei băieți și mi-am petrecut prima parte a vieții într-o euforie de aventuri specifice băieților, în special afară, jucând baseball sau jocuri de-a războiul. Dar am fost și foarte curios din punct de vedere intelectual și am citit cu pasiune – în special cărți despre războaie sau base-

ball, dar și despre oameni de știință, medici și exploratori. Dacă mă uit cu sinceritate la cine sunt eu acum, îmi dau seama că încă îmi păstrez fascinațiile din copilărie. Printre cele douăzeci și mai bine de cărți împrăștiate pe sau pe lângă noptiera mea, trei dintre ele au cuvântul Gettysburg în titlu și încă șase descriu alte bătălii sau războaie.

O parte din interesul meu în istoria războaielor provine din faptul că tatăl meu era veteran de război, din Al Doilea Război Mondial. Ca băiețandru, eram fascinat de armată și îl bombardam pe tata cu întrebări despre câți nemți omorâse sau despre cum era să mergi într-un tanc. Aveam un sentiment de evlavie față de experiențele sale și deseori mă furișam în dormitorul lui ca să mă uit la medaliile cuibărite în cutiile căptușite cu pâslă pe care le ținea într-un sertar, printre șosete. Știam instinctiv că acele panglici erau importante, că erau dovezi ascunse ale bărbăției lui.

Dacă l-ai fi întrebat pe băiețelul de șase ani care eram atunci ce vrea să se facă atunci când va fi mare, răspunsul ar fi fost sigur: „soldat”. Dar când mi-a venit rândul să plec în război, în Vietnam, aveam o altă perspectivă asupra lumii. În loc să iau în calcul dacă să mă înrolez în armată sau în marină, eu mă gândeam dacă pot să răspund cu sinceritate la întrebările comisiei de recrutare și totuși să refuz înrolarea din cauza convingerilor mele. Pentru că îmi era imposibil să-l ascult pe tata vorbind despre datoria Americii de a lupta contra comunismului, conversațiile noastre au devenit războinice.

Din poziția mea de psiholog, nu pot decât să speculez acum cu privire la legătura dintre lista mea actuală de lecturi și strădania mea permanentă de a gestiona chestiunile ridicate la fileu de Vietnam sau de tata. În timp ce continuu să mă las absorbit de descrierile soldaților în bătălii, mă tot întreb dacă nu cumva încerc să descifrez atracția misterioasă a războiului – și să recuperez o experiență comună și profundă pe care o aveam cu tata.

Tot tata m-a inițiat și în cealaltă pasiune copilărească a mea – baseball-ul. Comiskey Park și Wrigley Field, stadioanele ligii de baseball pentru băieți din Chicago, îmi păreau mai sfinte decât Biserica la care mergeam în fiecare duminică. La fel ca Michael, am avut și eu un frate mai mare, Tim, pe care încercam să-l copiez.

Anii lui de tinerețe au fost dominați de dragostea față de baseball și, deși mai mic, mai scund și mai puțin talentat, eu eram mereu bucuros să mă țin după el oricât de mult puteam. Acum, la venerabila vârstă de patruzeci și cinci de ani, încă mai joc într-o ligă competitivă de softball și singurul lucru pe care îmi doresc să-l cumpăr din banii de pe avansul la cartea aceasta e o mașinărie care îmi servește mingile de softball pe care s-o pun în curtea mea din spate.

Război și baseball – sunt aproape un clișeu al pasiunilor băiețești. Dar datorită legăturii mele strânse cu mama mea, am avut ocazia să explorez dincolo de limitările modelului clasic masculin. Am multe amintiri fericite în care găteam cu mama sau în care mă învăța să cos (încă îmi mai place să gătesc, dar nici acum nu știu să cos). Însă cel mai important lucru pe care l-am câștigat în urma faptului că am petrecut timp cu mama în aceste activități domestice obișnuite, e faptul că m-am simțit mereu în largul meu în prezența femeilor. Încă de atunci, de la acele ore petrecute în bucătărie, am învățat să vorbesc cu ele și să le ascult.

Flexibilitatea pe care mi-au îngăduit-o aceste două modele de viață diferite mi-a permis la maturitate să mă mișc liber între lumi total diferite. M-a mai ajutat și în postura mea de terapeut pentru adolescenți pentru că m-am trezit că mi-e ușor să ies din pielea mea de adult și să mă transplantez într-o diversitate de identități adolescente, fie ele populare sau nu, istețe sau cu probleme școlare, cumini sau scandalagii. Și pentru că această flexibilitate emoțională mi-a fost foarte utilă, încerc să încurajez băieții să se miște liber prin lumea interioară a emoțiilor lor, să fie mai cinstiți cu ei înșiși cu privire la ceea ce simt și de ce simt asta.

Acum sunt tată și am două fete minunate. Când mă gândesc la tipul de băieți și bărbați pe care ele vor ajunge să-l întâlnească, nu mai iau în calcul dezvoltarea emoțională a băieților doar din punct de vedere profesional. Nu vreau ca fetele mele să se atașeze de cineva care se ascunde în spatele unui scut de mânie și respingere. Nu vreau ca ele să iubească un băiat care nu poate fi intim cu ele pentru că nu are încredere în nimeni. Nu vreau ca ele să-și ofere inimile unor bărbați care preferă să-și gestioneze suferința emoțională înecând-o într-un bax de bere.

Vreau ca băieții – și bărbații – din viețile ficelor mele să fie parteneri emoționali maturi: empatici, comunicativi și răspunzători pentru ceea ce fac. Vreau ca ficele mele să cunoască bărbați care și-au păstrat exuberanța băiețească, dar nu cu prețul pierderii vieții lor emoționale.

Noi credem că băieții, începând de la o vârstă fragedă, sunt în mod sistematic îndepărtați de viața lor emoțională și ghidați spre tăcere, singurătate și neîncredere. Subiectul principal al acestei cărți este modul în care se întâmplă aceste lucruri. Vrem să subliniem faptul că aceasta nu este o carte împotriva fetelor sau un efort de a promova interesele băieților în detrimentul intereselor fetelor și nici nu este o încercare de „a transforma băieții în fete” prin ajutorul oferit de a se conecta la viețile lor emoționale. Premisa noastră este că ambelor sexe le va fi mai bine pe termen lung dacă băieții sunt mai bine înțeleși și dacă sunt încurajați să își cunoască mai bine emoțiile.

Crescându-l pe Cain e o carte despre băieți și, sperăm noi, una bună. Dacă sunteți în căutarea unui răspuns simplu la întrebarea „Ce îi face pe băieți să fie așa cum sunt?”, atunci va trebui să căutați în altă parte. Ceea ce veți găsi în aceste pagini este o perspectivă asupra băieților pe care n-ați mai întâlnit-o până acum. Din postura noastră de terapeuți, vă putem oferi o privire prin fereastra noastră privilegiată către viețile interioare ale băieților, în lupta lor pentru obținerea „marelui imposibil” al masculinității. Ca bărbați, am făcut și noi la rândul nostru (și încă mai facem) acea călătorie inițiată.

Am început prin a scrie o carte de rețete, cu multe sugestii înșirate cu liniuțe despre cum să deveniți părinți mai buni. La final am descoperit, însă, că cel mai bun sfat pe care îl aveam de oferit era să îi înțelegeți pur și simplu pe băieți așa cum sunt ei cu adevărat – în loc să îi priviți așa cum vi se arată ei sau cum v-ați dori voi să fie. Dorința noastră cea mai profundă e să dăm deoparte vâlul pe care băieții și-l trag așa de tenace în jurul lor și să vă oferim o cale de a privi în inimile și în mințile lor. Dacă vom reuși, sperăm că veți vedea mult mai limpede modul în care cultura noastră conspiră pentru a le limita și a le submina viețile emoționale. Sperăm că îi veți înțelege mai bine pe băieți și, mai

presus de orice, sperăm că vă veți bucura de ei mai mult. În munca noastră ca terapeuți, nouă ne-a plăcut să lucrăm cu multe tipuri diferite de băieți. Am fost uimiți de energia lor, impresionați de incoerența lor, mișcați de nedumerirea lor și uneori, pur și simplu dați pe spate de capacitatea lor de a pătrunde dincolo de artificialitatea stereotipurilor legate de sexe și de a ne spune cum e să fii om... și băiat.

CAPITOLUL UNU

DRUMUL PE CARE NU L-AM ALES

Deconectarea băieților de viața lor interioară

Un tânăr e atât de puternic, de furios, de sigur și de pierdut. El are totul dar nu poate folosi nimic din ce are.

Thomas Wolfe, *Of Time and the River*

Luke, de treisprezece ani, se oprește la ușa cabinetului, oscilând între a-și scoate șapca de pe cap și a o lăsa la locul ei; și-o scoate și intră în încăpere – cabinetul psihologului școlar.

– Intră, Luke. Ia loc în fotoliul cel mare.

Fotoliul imens și vechi din piele artificială reușește să-i facă să pară mici până și pe sportivii cel mai bine făcuți de la acest liceu de băieți. Unii băieți se scufundă în fotoliu de parcă speră să se distanțeze de privirea noastră cercetătoare; alții stau țepeni pe margine, arătând clar că nu se simt comod în postura delicată de a privi înăuntrul lor. În munca noastră cu băieții din școli și la cabinetele noastre particulare, vedem tot timpul acest gen de limbaj al trupului. Mai toți băieții își abordează emoțiile cu același grad de stânjeneală, fie scufundându-se în profunzimile lor, fie stând țepeni la granița sentimentelor care amenință să-i copleșească.

Luke e „un copil bun”. Cântă la tobă în fanfara școlii și are note bunele, deși au cam scăzut în ultima vreme. La școală nu face parte din gașca popularilor, dar are prieteni. Nu face

parte nici din gașca sportivilor și, în general, stă departe de ei. Deci ce-l aduce aici? În ultimele luni, Luke a devenit din ce în ce mai sarcastic și mai posac și, mai ales, certăreț cu tatăl lui. Cu câteva seri în urmă, îngrijorați cu privire la notele sale, părinții nu i-au permis să participe la o activitate extrașcolară opțională. Luke a făcut o criză de nervi. A fugit nervos în camera lui. A trântit ușile. A dat cu piciorul în perete până când a făcut o gaură. Mama lui a fost uimită de accesul de violență, iar tatăl lui era vânat de furie, dar l-au lăsat în pace să se calmeze singur. A doua zi dimineața, tatăl său a plecat devreme la serviciu; Luke avea o durere de cap și a rămas acasă, iar mama lui a sunat la școală să vadă dacă știe cineva ce îl macină pe Luke. Consilierul lui Luke a sugerat o vizită la cabinetul de terapie.

Acum suntem amândoi aici și Luke e atât emoționat cât și furios de ideea de a discuta despre lucrurile astea, dar mai ales despre sentimentele lui. S-a trântit cât mai pe spate și s-a așezat într-o rână. Parcă are un semn cu INTRAREA INTERZISĂ agățat de el.

Notele în scădere și agresivitatea crescută de acasă – mai ales ieșirea aceea violentă – sunt semne clare de îngrijorare pentru toată lumea, numai pentru Luke, nu.

– Sunt bine, spune el sfidător, în timp ce ochii îi fulgeră de furie din cauză că a fost trimis aici.

În timp ce vorbim, îi adresez o serie de întrebări despre viața lui: despre situația de la școală, despre muzică, despre prieteni, despre familie. Răspunsurile îi sunt tăioase, precaute și îmbufnate, punctate de ridicări din umeri și o expresie împietrită pe față care e menită să împiedice conversația să treacă dincolo de granița ei superficială. Luke nu are o explicație pentru comportamentul lui recent și, deși e de acord cu jumătate de gură că i-ar fi de ajutor să vorbească despre sentimentele lui, se sfiește s-o facă.

– Trebuie doar să învăț mai mult, spune el, mutând discuția pe notele lui. N-am nevoie de ajutor. Nu sunt nebun, spune el. Părinții mei sunt ăia cu probleme.

Dar noi ne aflăm aici ca să discutăm despre sentimentele lui Luke. Îmi oferă o evaluare sinceră și superficială a vieții lui de acasă și de la școală: sora lui de 8 ani e o idioată. Fratele lui mai mare e un nesimțit. Tatăl lui, un om de afaceri, nu prea dă pe acasă – pleacă devreme și vine târziu acasă în majoritatea timpului. Mama lui îl tratează ca pe un copil de cinci ani și îl freacă la melodie cu tot felul de întrebări. Și, deși are prieteni și îi plac câțiva profesori, în majoritatea timpului, școala e nașpa. Cam atât despre el.

– În legătură cu noaptea trecută. Criza aceea și gaura din peretele din dormitor. Cred că ai fost destul de furios ca să faci asta, nu?

Luke pare prudent, chiar un pic speriat. Ridică din umeri.

– Arăți trist. Te simți trist?

Luke își coboară iute privirea și în ochi i se adună lacrimile. E limpede că suferă, dar suferința e mascată de duritatea din voce.

– Nu știu. Poate, cred.

– Hai să vedem dacă ne putem da seama care sunt motivele pentru care te simți așa de rău.

Fiecare băiat cu probleme are povestea lui, dar poveștile lor au aceeași temă comună – cea a ignorării și a izolării emoționale. În fiecare zi încercăm să ne conectăm cu băieți ca Luke, care sunt lipsiți de experiență în ceea ce privește subtilitățile și exprimarea limbajului emoțional și amenințați de complexitatea emoțiilor lor. Când le cerem să se deschidă în fața noastră, cei mai mulți dintre ei, la fel ca și Luke, reacționează cu același răspuns de tipul „luptă sau fugi” pe care îl are toată lumea în situații amenințătoare. Vedem băieți care, speriați sau întristați de cicăleala familiei, trăiesc acele sentimente doar sub formă de furie crescândă sau dorința iritată ca toată lumea „să-i lase naibii în pace”. Rușinați de problemele de la școală

sau răniți de critici, ei fie se exteriorizează prin comportament agresiv, fie se interiorizează de tot.

Lumea unui băiat e plină de contradicții, iar părinții nu știu, de cele mai multe ori, cum să ofere ajutor. O mamă întreabă cum poate oferi sfaturi înțelepte fiului ei de opt ani când sfatul ei de „a folosi cuvinte” în loc de agresivitate fizică îl face ținta abuzurilor și a tachinărilor din partea colegilor. O altă vrea să știe cum poate să comunice cu fiul ei ursuz de unsprezece ani când acesta respinge orice încercare a ei de a face conversație: „totul e o ceartă acum – ne certăm mai mult decât vorbim – și chiar dacă știu că îl deranjează ceva, el nu vrea să vorbească despre sentimentele lui – e la fel ca soțul meu”. Un tată întreabă cum ar trebui el să-l ajute pe fiul său adolescent când băiatul „pur și simplu nu ascultă” și are o atitudine vădit ostilă.

Un băiat tânjește după conectare, dar în același timp simte nevoia de a se îndepărta și asta dă naștere unei dualități emoționale. Conflictul acesta dintre nevoia de conectare și dorința de independență își găsește diverse expresii pe măsură ce băiatul crește. Dar, indiferent de vârsta lor, cei mai mulți băieți sunt slab pregătiți pentru provocările de pe drumul spre maturitatea emoțională sănătoasă. Indiferent de rolul jucat de biologie (rol care nu este deloc clar) în felul în care băieții sunt diferiți, din punct de vedere al caracterului, de fete, în modul de exprimare a emoțiilor, acele diferențe sunt amplificate de o cultură care sprijină dezvoltarea emoțională la fete și o descurajează la băieți. Noțiunile stereotipe despre duritatea masculină îi neagă unui băiat emoțiile și îl lipsește de posibilitatea de a-și dezvolta o gamă completă de resurse emoționale. Noi numim acest proces, cel în care un băiat este îndepărtat de lumea lui interioară, *educația emoțională improprie* a băieților. Este o îndepărtare de atașamentul, de înțelegerea și de exprimarea emoțională sănătoasă și îi afectează și pe cei mai mici dintre băieți, care învață repede, de exemplu, că trebuie să-și ascundă sentimentele și să-și înghită temerile.